

egunekoa

Gorka Knörr Borrás

(Eurodiputua eta Eusko Alkartasunako idazkari nagusia)

Eskuzabaltasuna eta zentralismoa

Euskal Herriak Europa eta munduko autonomiarik zabalena dauka», berresaten zuen Aznar Espainiako presidenteak martxoaren 29an *Nouvelle Frontiere*-en egindako adierazpenetan. Bestaldekik, beste Jose Mari batek, kasu honetan Areilzak, Euskal Herriari eta Europar Batasunari buruz idatzitako beste artikulu bat (*Diario Vasco*, apirilak 7) harritasunez irakurri nuen. Bere ustez, erkidegoek sarritan arazo larrietan sartzen dira eta Espainiako Gobernuak korapilo guztiak askatu behar ditu European, hori bai, «platanoa eta kontzertuak ondo defendatzen baititu». Azkenik, Arko Atlantikoa, Manuel Fraga *arkeologoa* buru, Iruñean biltzen ari da Batasunaren aurrean bere jarrera hartzeko. Nahiz eta egitura dezentralizatua izan, mentalitate zentralista hutsa bera mantentzen du Madrilek. Haien ustez, guri emandako konpetentziak beren eskuzabaltasuna adierazten du eta guk, euskaldunok, eskertu egin beharko genuke. Zapaterok argi azaldu zuen joan den irailaren 7an, «Europar Batasunak Euskal Herriko independentzia bidea itxi behar du».

Eurodiputatu bezala, argi utzi behar dut Hego Euskal Herriak (zer esan beharra dago Iparralderi buruz) ez daukala «Europako autonomiarik zabalena».

Alemanian *lander*-ek kanpo harremanetan duten ordezkartza aspaldidanik dator. 1957ko Lindau Akordioa aipatu beharra dago. Maastricht Itunaren izenpenarekin batera *lander*-ek (eta Belgikar eskualdeek) Europar Komunitatearen Itunaren 203 artikulua aldatzera behartu zuten. Horri esker, gaur egun eskualdeen edo naziorik gabeko herrialdeek Europar Batasunaren Kontseiluaren aurrean ordezkartza izan ahal dute. Alemaniako

konstituzioa edo Lege Nagusien 23. artikulua aldatu eta *lander*-ek Kontseiluan ordezkartza zuzena lortu zuten. Horrez aparte, «*lander*-en begiztatzailea» figura Alemaniako Ordezkartza Iraunkorrean dago, hau da, *lander*-ek Alemaniako erabakitze prozesu guztian parte hartu ahal dute, bere konpetentziako gaiak eztabaizatzen badira. Noski, *lander*-ak Bruselan delegazio bulegoak ezarri zuten lehengoak izan ziren. Austrian antzeko kasua aurkituko dugu.

Belgikan zorrotz legeztatu zuten eskualdeen ordezkartza Batasunean. 1993an Konstituzioa aldatu eta, horrekin batera, oso egoera korapilatsura heldu zen. Institutzio aldaketan lege bereziak «Eskualdeen gobernuek Europar Batasunaren Kontseiluan Estatuak (Belgika) konprometitzeko ahalmena daukatela» dio. Lau konpetentzi maila bereizten dira, estatu edo eskualdeen konpetentzien arabera. Belgikar Ordezkartza Iraunkorrean ere ordezkariak dituzte eta Itunak aldatzeko egiten diren Konferentzia Intergubernamenduetan ere parte hartzen dute, eta, noski, Belgikako erabakitze prozesu guztian ere bai.

Azkenik, Britainiar eta Eskoziako gobernuek Konkordatu bat negoziatzen ari dira, «Erresuma Batuko Gobernuak eskoziarrak Batasuneko erabaki hartzean inplikatzeko» nahi du eta. Informazio trukea, erabakitze prozesuan parte hartzea eta Kontseiluan ordezkartza zuzena negoziatzen ari dira, besteak beste.

Aipatutako lau kasuetan ez da «eskuzabaltasuna» hitza aipatzen. Euskaldunok gure autonomia «zabalarekin» inolako botererik ez daukan Autonomi Erkidegoen Sektore Konferentzian gure iritzia emateko ahalmena daukagu soilik.

Posadas ministroak «Autonomi Erkidegoen iritzia Estatuaren posizioa aberastuko dutela» uste du, hau da, lorontzi batek gela bat apaintzen duen bezala. Aipatzekoa da nola Bruselako delegazioa ezartzen zuen dekretua epaitegira jo zuen Espainiak. Areilza jaunak konstituzio leialtasuna eta euskal zerga sistemen defentsa ona aipatzen du artikuluan. Oroitu behar zaio Luxenburgoko auzitegian bukatu zuen kontzertuaren aurkako errekurtsoa Madrilek ezarri zuela. Espainiak 75 errekurtso aurkeztu zituen euskal zerga neurrien aurka. Harritzekoa da leialtasuna aipatzea Madriletik behin eta berriro Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako zerga neurrien aurka hainbat errekurtso aurkezten dituenean (nafarrak ez horrenbeste). Orain gutxi Aznarrek kontzertuaren negoziatzia Konstituzio leialtasun horrekin lotu du.

«Eskuzabaltasunez» nekatuta gaude. Britainiar gobernuek ez du inoiz hitz hori erabili, han «*devolution*» deitu zaio prozesuari, argi dago duela mende asko Eskozia eta Galesi injustiziaz erauzitako botere batzuk itzuli behar zirela. Nahiz eta egitura dezentralizatua izan, mentalitate zentralista hutsa bera du Madrilek, autodeterminazio eskubidea ukatuz. Pi I Margallek esan zuen: «Zein irizpideri jarraituz euskaldunak Espainiako kide dira? Garaituak (karlisten gerren ondoren) foruekin batera, zerbitzu militarra eta zergen eza kendu zaizkie, espainolagoak al dira? Gure ideiez edo sentimenduez gehiago parte hartzen al dute? Nazionalitateen teoriaren irizpide ezberdinak elkartzen ez badira, euskaldunen independentziaren alde egon beharoko naiz. Espainiak onartuko ote zuen hori?»

zutabea

Julen Zabalo

Polarizazioaren emaitzak

EAeko hauteskundeetako emaitzetatik berriro agertzen dira bloke argi bi, logikoa ematen duenez, blokeak ez baitira hain azkar aldatzen. Gehien mugitzen dena bloke barruko botoa izaten da, baina batek irabazten duena besteak galtzen du, gutxi gorabehera, eta, baldintza horietan, zail zeukan PPK gehiengo osoa lortzea. Azkenean, bloke horretako osaera antzera geratu da. Ez da berdina gertatu, aldiz, abertzaleen aldean. Hemen, aldaketa nabaria dago blokearen barruan, EHren kaltean. ETaren suetena amaitu zenetik jakina zen EHk hauteskunde indarra galduko zuena, baina, gainera, orain gertatu den polarizazioak boto galera handiagoa —estra— ekarri dio.

Hala ere, abaguneko polarizazioa izan dela uste dut; gezurrezkoa, hein batez, jokoan zegoena ez baitzen *bai ala ez*-eko erabaki bat, NATOk erreferendumean edo autodeterminazio prozesu posible batean bezala, autonomia bat nola kudeatu baizik. EAJ-EA garaile irten dira norgehiagokatik, baina badirudi orain egingo duten lehenengo gauza polarizazioari amaiera ematea izango dela. Horregatik uste dut gezurrezkoa eta abagunekoa izan dela.

Abertzale denak, ostera, jakin beharko luke bere proiektua aurrera eramateko noizbait polarizazio egoera batera heldu behar dela, baina EAJ eta EAren jarreretan ez da ageri halako ikuspegirik. Are gehiago, tentazioa eduki lezakete Ibarretxek proposatzen duen *baretze* politikaren egokitasunaz (PSE-rekin batzea, alegia) konbentzitzeko. Okerra irudituko litzaidake, bloke abertzalea Espainiaren beldurrez mobilizatu da eta. EHk, berriz, jakin beharko luke halakoetan jendeak handienaren alde egiten duela, badaezpada, eta, beraz, polarizazio egoera bat bultzatu nahi duela dioenean, ondo neurtu beharko duela bere indarra, nahi izatea eta lortzea ez baitira gauza bera.

seiko urrea

Itxaro Borda

Giltza

ETA erakunde armatuaren bazkoiko agiri liriko bukolikoa, ezin jakin erakundeko idazkaria errotik mozkorra ala euskaldunotaz trufatzen zen, bi tiro pumez aipatu zen giltza berdina solas gai izan da hegoaldean, hauteskunde kanpainaren azken astean. Ondorioak edozein izanik, —ez da egia iparraldeko, salbu agian gutariko ohizko % 5ak, atsolutoki nahi ukan dugula bozka autonomiko horietan parte hartu— kanpaina giltza edo gakoa hitzaren inguruan biribilkatu dela argi da. EHkoek aipatu dute, EAJ-EAkoek, segur ere PP-PSOEkoek «*llave*» ahoskatuz, IUkoek nonbait han eta gainerako mikro alderdiek halaber. Nazioa eraikitzean bezala, amaren

sabeletik sortzen ari den haurrak ez du giltzarik faltako naski.

Erakunde terroristaren behialako literatura orrialdean agertzen den giltzak eskuak erretzen ditu garbiki. Sobera luzaz egona da errementariaren labean eta laster, berriz diot gobernua edozein izanik, ahurrean plomu edo burdin ur lerratuko da. Nehork ez daki tresna hau zehazki non kokatzeko moldatua den, ate batean, diru-kutxa baten atarrian, zulo bateko zerra gailuan, hiruetan menturaz. Kanpainako eleak eta periferietako hauen komentarioak haztatzean ageri da preseski nehork ez duela den mendree-neko aterik proposatzen edo ate bati buruzko norabiderik erakusten: eztabaida

zilegirik ez da gehiago, metalezko kontzientziaz mutua baino. Beharbada gure biharko etxeak ez du ate ez leihorik ukanen? Hobia baino hobe izango al da? Zertarako dugu giltza orduan? Bakea eta bi sosekin aski genuke halatan.

Alabaina hainbeste gorapatzan den cocooning horren lasai egiteko nazioetxe amestuen eraikitzeko luzerako planak marraztekoak dira eta garai hauek, agiri bukolikoa, gatazka alderdikoiak, atentatuak, euskal herri bazterren integratze sail politikoak, gorrotoak, botereak eta hitz hutsen deklinabideak aztertze eta obratzeko denbora baizik ez da gelditzen. Hegoaldean, egun garaile edozein jazarririk ere, denok gara galtzaile. Botoen emate-ez emate jokoan zinpurtzeak ez du zinezko aterik irekiko eta eskuak sutan jartzen dituen mila giltzak ikustean, aitortuko bide diogu geure buru beroei, noizbait, nonbait aukera bat huts egin dela.

Lizarra eta Garazi artean.

kornerra

Mikel Elorza

Makinak

Makinaren herria da gurea, eta ez naiz ari fresadora eta tornuez; nire lehen hautes-inpresioez baizik. Makina bat politika-analista badago hobe lukeena meteorologo sartu (ni neu ere ohartu naiz ondo nagoela kinielan jokatu gabe). Makina bat funtzionario ere badago, beren lanpostua galtzeko beldurra duena, eta «bere lanpostua» diodanean lantokiaz bezainbat gizaritearen altzoaz ari naiz. Bestela esanda: bizimodu autonomiko konfortable honekin egin duena kontratu finkoa. Makina bat «ezkerreko» ere badago Eugik baino eskuin hobe duena. Eta horietako makina bat Ezker Abertzalekoak. EAJ-EAk hurrengoan makina bat boto galduko du *jasotako*en espiritua aintzat hartzen ez badute. Eta azken kontu bat: emaitzak, berez, ez gaitu hurbildu gatazkaren konponbidera; jardunak erakutsiko du bai edo ez. Baina emaitzei jaramonik ez egiteak ere ez.